

KÖRÖSTETÉTLÉN

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOM

1.	BEVEZETÉS, KÖSZÖNTŐ	3
2.	KŐRÖSTETÉLTEN BEMUTATÁSA	5
3.	ÖRÖKSÉGÜNK	12
4.	TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA	18
5.	A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK	26
5.1	ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ	26
5.2	KÖZTERÜLETEK TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓJA	48
6.	JÓ PÉLDÁK: ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK, KERÍTÉSEK, KERTEK, ZÖLDFELÜLETEK	52
7.	JÓ PÉLDÁK: SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, REKLÁMHORDOZÓK, EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK	55

1. BEVEZETÉS, KÖSZÖNTŐ

Az építészet egy vizuális művészet és az épületek önmagukért beszélnek. Tükrözhetnek különböző érzelmeket, vagy akár az adott tájegység jellemzőit, kulturális és történelmi értékeit. Ezért lényeges a település tudatos formálása: a parkok, terek és egyéb közterületek megfelelő elrendezése és kialakítása, az épületek körültekintő vizsgálata és esetleges változtatása.

A kézikönyv bemutatja Kőröstétetlen település jellemző településképet, a közterületeket, a jellemző lakóházakat.

Bemutatásra kerül a település környezetalakítása, a rendezett településképi kívánalmak, elvárásai.

A kiadvány segítséget kíván nyújtani az építetőknek, akik itt szeretnék leélni az életüket és környezetbeillő, esztétikus házat álmodnak, amelyhez minőségi környezetet szeretnének megteremteni. Segítség kíván lenni a tervezőknek, aki igyekszik megvalósítani megrendelője elképzelését oly módon, hogy figyelembe veszi az épített és természeti környezetet és olyan házat tervez, amely nemcsak szemet gyönyörködtet, hanem környezetbeillő és esztétikus is.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelezőnek, azonban figyelembevételükkel elkerülhetjük, hogy a település karaktere megváltozzon, illetve elősegítjük, hogy a kialakult jellegét megőrizze és erősítse azt.

A kézikönyv folyamatosan formálódik a létrejövő újabb és újabb épületek, műtárgyak, természeti környezet folyamatosan alakítják, bővítik tartalmát.

A kézikönyvben nem tudjuk feltárni a település teljes egészét, nem tudunk bemutatni minden épületet, de törekszünk a legjellegzetesebb, a település karakterét, arculatát meghatározó példákat bemutatni a teljesség igénye nélkül.

Célunk, hogy a kézikönyvet olvasó, lapozgató reális képet kapjon Kőröstetétlenről és áttanulmányozva a kézikönyvet kibontakozzon előtte a településkép.

Ajánljuk mindazok figyelmébe akik építkezni, felújítani, bővíteni szeretnének, valamint azoknak is akik csak álmodoznak, vagy szeretnék jobban megismerni környezetüket.

2. KŐRÖSTETÉTLÉN BEMUTATÁSA

ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP, TELEPÜLÉSKARAKTER

Kőröstetétlen Pest megye délkeleti részén, a Duna - Tisza közti hátságon, a Vecsési - Pilis - Cegléd környéki homoklepel keleti részén helyezkedik el.

A fő közlekedési útvonalaktól és a vasúttól távol esik. A Fővárostól a jelenlegi közúthálózaton mintegy 100 km-re fekszik. Közvetlen közúti kapcsolata van Szolnokkal, Abonnyal, Cegléddel, Kocsér irányában Nagykőrössel.

A lakosság foglalkozás szerinti összetételét illetően a mezőgazdaságnak van meghatározó szerepe, ez természetes is, hiszen a pusztai település kialakulását is a mezőgazdaság teremtette meg. A mezőgazdaság első kollektivizálása idején jött létre a Dózsa, majd a Kossuth Tsz. Az 1956-os forradalom és szabadságharc utáni általános téjeszesítés idején jött létre a Vörös Csillag Mgtsz. Az 1970-75-ös nagy összevonások időszakában már csak egy termelőszövetkezet volt és ezt is összevonták a jászkarajenői szövetkezetekkel, ily módon létrehozva - két község területén - az Árpád Mg. szövetkezetet. Mindezekkel párhuzamosan a nagybirtokok egy másik részén Állami Gazdaságot is szerveztek.

Az állattenyésztésre alapozva először közös vállalkozásként - több tsz. közreműködésével - hozták létre 1972-ben az Alföld-Tej Közös Vállalatot, amely aztán 1980-ban önállósult.

Az 1989 - 90-es fordulat után a két község téese ismét szétvált, a szétválást követően az Árpád Mg. szövetkezet ismét csak Kőröstetétlen területén működött és 1998-ban átalakult Árpád Mg. Kft.-vé. Fő profilja az állattenyésztés, de jelentős a növénytermesztése is, főleg búza és kukorica.

A privatizációk során szerveződött az Alföld-tejből a "Yogo"-Élelmiszerelőállító Kft., melyet 1998-ban megvásárolt egy külföldi befektető csoport és a termelést Szolnokra vitte. 1999. novemberében a településen maradt kihasználatlan üzem ismét egy külföldi érdekltség tulajdonába került, aki a sajtgyártást kívánja meghonosítani. Jelenleg KŐRÖSTEJ KFT. néven üzemel.

A település viszonylag újkeletű, a tanyai központokból beköltöző és itt építkező volt cselédek és leszármazottjai alapították. A Cegléd - Jászkarajenő, illetve a Szolnok - Nagykőrös közötti útvonal mellett épült kezdetben a legtöbb lakóépület.

Az önálló tanácsú községgé válást megelőző években, 1948 és 49-es években községháza épült, megteremtve az önállóság alapvető tárgyi feltételét. Ezzel az önállósággal élt a település egészen 1975-ig, a Jászkarajenő községgel kieroszakolt közös tanácsú község létrehozásának idejéig, mely egészen 1990-ig, az önkormányzatok megalakulásáig tartott.

Kőröstetétlen, mint - nem székhely - társközség ez idő alatt megtorpant a fejlődésben. A korábban megszűnt önálló gazdasági egység /Tsz. / után kivonult az igazgatás is, amely elindította az elvándorlást és az intézményrendszer leromlását. Az 1950-es évek közepén épült kultúrház ezekben az években annyira tönkrement, hogy ma már életveszélyes. Sajnos a 15 év olyan kiesést okozott, hogy ezt a folyamatot az 1990-es ismételt önállóvá válás sem tudta megfordítani. A felújítása 2002. szeptemberében fejeződött be, jelenleg részlegesen üzemel.

Napjainkban a lakosság lélekszáma 800 fő körül mozog, de a kis lélekszám ellenére az önkormányzatisággal megnyílt új lehetőségeket igyekszik a település maximálisan kihasználni: a korábbi vízvezeték- és villanyhálózat mellé kiépült minden lakáshoz a gáz, a telefon, szennyvízcsatorna-rendszer a tisztítómuval együtt, mely minden lakáshoz biztosítja a rákötési lehetőséget. A község úthálózatának 80 %-a portalanított burkolattal van ellátva és napjainkban is egyik legfontosabb feladatának tartja a képviselőtestület a földutak burkolását.

A település közigazgatási területén természetvédelmi területek is megtalálhatók. Kőröstetétlen határában egyedülálló érték a Sári gyepek értékes növény- és állatvilága, mely természetvédelmi terület. A külterületet gazdagítja a Jászkarajenői puszták elnevezésű Natura 2000 különleges madárvédelmi és kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, melynek a természeti értékeken kívül gazdag madárvilága is védelem alatt áll. Javasoljuk a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek övezetéhez tartozó területek természeti állapotának megtartását, javítását a településképet meghatározó településkarakter minőségének megóvását, a kilátás- és rálátásvédelem megvalósítását.

A település külterülete jellemzően mezőgazdasági terület, a mezőgazdasághoz tartozó állattartó telep és gazdasági létesítmény is megtalálható.

A település külterületén nem jellemző a tanyavilág, a Jászkarajenői út bevezető részén találunk lakott tanyákat.

A Kocséri út melletti vendégház környezetrendezése példaértékű.

3. ÖRÖKSÉGÜNK

Anonymus szerint Árpád fejedelem itt táborozott, s itt verette fel a sátrát, s szemlélte meg seregét, amellyel Szer felé vonult, hogy megütközzön Salán bolgár fejedelemmel.

"38. A görögök és bolgárok serege

Eközben Salán vezér, mikor megismerte a magyarok hatalmát és tetteit, megijedt, hogy egyszer csak haragra gyulladva őt űzik ki országából. Tehát tanácsot tartván övéivel, követeit a görögök császárához meg a bolgárok vezéréhez küldötte, hogy adjanak neki segítséget az Árpád magyar vezér ellen való küzdelemre. A görög császár és a bolgár vezér nagy hadsereget küldöttek Salán vezérnek. Mikor ezek megérkeztek, azon a helyen, amelyet Titelnek mondanak, nagy öröm támadt a vezér udvarában. Másnap pedig Salán vezér és nemesei tanácsot tartván, követeket küldöttek Árpád vezérhez azzal a felszólítással, hogy a földjüket hagyja el, s induljon haza szülőföldjére. Mikor ezek megérkeztek Árpád vezérhez, és előadták neki Salán vezér üzenetét, Árpád vezér meg nemesei felbosszankodva, ugyanazon követek útján ezt üzenték vissza Salán vezérnek: "A földet, amely a Duna és a Tisza között terül el, azonkívül a Duna vizét, amely Regensburg felől Görögországba folyik, a magunk pénzén szereztük meg akkor, amikor új emberekként megjelentünk itt, s azok ára fejében küldöttük a tizenkét fehér lovat meg a szóban volt többi mást. Ő maga az, aki földje jóságát dicsérve egy nyaláb füvet küldött Alpár homokjáról és egy korsót a Duna vizéből. Megparancsoljuk tehát uratoknak, Salán vezérnek, hogy hagyja el a mi földünket, s amilyen gyorsan csak szaladni tud, hordja el magát a bolgárok földjére, ahonnan ősapja idetelepedett a mi ősapánknak, Attila királynak a halála után. Ha pedig ezt meg nem teszi, tudja meg, hogy mi ellene rögtön hadat indítunk." A követek ennek hallatára, miután megkapták az engedelmet, szomorú arccal Salán vezérhez siettek. Árpád vezér és nemesei pedig az egész hadsereggel elindultak a Zagyva folyótól, és a Tetétlen-hegy mellett ütöttek táborot egészen a Tiszáig. Azután a Tisza partján tovább vonulva, Alpár homokjára érkeztek.

39. Salán vezér elindulása Árpád vezér ellen

Salán vezér a görögök és bolgárok segédcsapataival együtt elindult Titelről, és övéi biztatására is dühösen Árpád vezér ellen lovagolt. S mialatt a két sereg egymás közelében éjszakázott, egyik sem mert aludni egész éjjel, hanem felnyergelt lovukat kézen tartva virrasztottak. Reggel pedig, még hajnal előtt, mind a két fél készült a csatára. Árpád vezér, akinek a mindenség Istene volt a segítője, felövezte fegyvereit, felállította a csatarendet, aztán könnyhullatva imádkozott Istenhez, majd imígyen tüzelte vitézeit: "Szittyák, kik a bolgárok dolyféből Hung várától a hungárus nevet kaptátok, a görögöktől való félelem miatt ne feledkezzetek meg kardotokról, és el ne veszítsétek jó hírneveteket. Hanem serényen és vitézül harcoljatok a görögök és bolgárok ellen, akik a mi asszonyainkhoz hasonlítanak, és úgy féljünk a görögök sokaságától, mint az asszonyokétól." Ennek hallatára vitézei nagyon felbuzdultak. Tas fia Lél megfújta a kürtjét, Bogát fia Bulcsú meg felemelte a zászlaját, s az első hadsorban indultak ütközetbe a görögök ellen. Erre harcba elegyedett a két ellenséges csatarend, és kezdtek hevesen vívni egymással. S amikor Árpád vezérnek egész serege viadalra kelt a görögök ellen, igen sokan elestek a görögök és bolgárok közül. A fent említett Salán vezér pedig, amint látta, hogy övéi alulmaradnak a küzdelemben, futásnak eredt, s hogy életét megmentse, Bolgárfejevárra sietett. A görögök meg bolgárok a magyaroktól való rettegésükben eszüket vesztve elfelejtették, hogy melyik úton jöttek, s midőn életüket mentve futásnak eredtek, a Tiszát kicsiny folyónak vélve, át akartak úszni rajta. De mivel ekkora félelem és rémület szállotta meg őket, a magyaroktól való rettegésükben majdnem mindnyájan a Tisza vizébe veszttek, s alig maradtak néhányan, hogy császáruknak balsorsukról hírt mondjanak. Ezért azt a helyet, ahol a görögök vesztüket lelték, attól a naptól kezdve mostanig görögök révének hívják."

A Nagypengyom dűlőben középkori település és temető nyomaira bukkantak a régészek. Feltételezhető, hogy a Bor-Kalán nemzetség szállás- területéhez tartozott, Nagykőröshöz hasonlóan. Tetétlen története mintegy 900 éves. Először 1091-ben a kunok dúlásának esett áldozatul. A falu második, végleges pusztulása a tatárjárás alatt történt 1241-1242-ben.

A 18. század végén Kőrös város birtokolta, majd örökre megvásárolta. Tetétlen mindig is szórványtelepülés volt. A birtokosai nagykőrösi kisnemes gazdák voltak, akik Nagykőrösön lévő kúriákban laktak, de a pusztai birtokon is létesítettek lakható tanyákat, tanyaközpontokat és a cselédség is itt tartózkodott, akik tulajdonképpen az állandó népességet alkották. Ilyen gazdasága volt Inárcsi Farkas Eleknek Tetétlenen, ahol 1855-ben vendégül látta Arany Jánost, a református gimnázium tanárát, Szilágyi Sándor történész és Deák Lajos tanártársaival együtt.

Arany János nagy érdeklődést tanúsított az Árpád-monda iránt, miszerint a Nagypengyom halom tetején táborozott serege élén, s ennek hatására írta meg A tetétleni halmon című költeményét. Az itteni csárdában ismerte meg Csonka Márton pásztoembert, akinek a Vén gulyás és A vén gulyás temetése című verseket szentelte. A település 1950-ig tartozott Nagykőröshöz, ekkor azonban Kőröstetétlen néven önálló közigazgatású községgé alakult.

A település nevezetessége az Árpád-halom. Nagykőrös város előjárósága 1896-ban, a honfoglalás ezredik évfordulóján, millenniumi emlékművet, obeliszket állíttatott a Nagypengyom halmán, mely méltóságteljesen emelkedik a település fölé és ma is fő nevezetessége a községnek.

A település történetéből adódóan a honfoglalási emlékművön kívül évszázados emlék nem maradt fenn, ugyanakkor az örökséghez tartoznak azok a közelmúltban épült, létesített emlékművek, melyek történelmi eseményekről emlékeznek meg.

Épített, művi alkotások közül a helyi örökség része az általános iskola, melynek formája, homlokzati díszítése jellegzetes.

A település 10 éve építette templomát, mely modern formájával, meghatározó karakterével a település jelképévé vált.

4. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA

A fiatal településen történelmi településrészeiről nem beszélhetünk. A katonai térképeken még csak az út figyelhető meg, mely mellé a házsorok települtek és a közöttük lévő területeken később utcák alakultak.

(www.mapire.eu/hu)

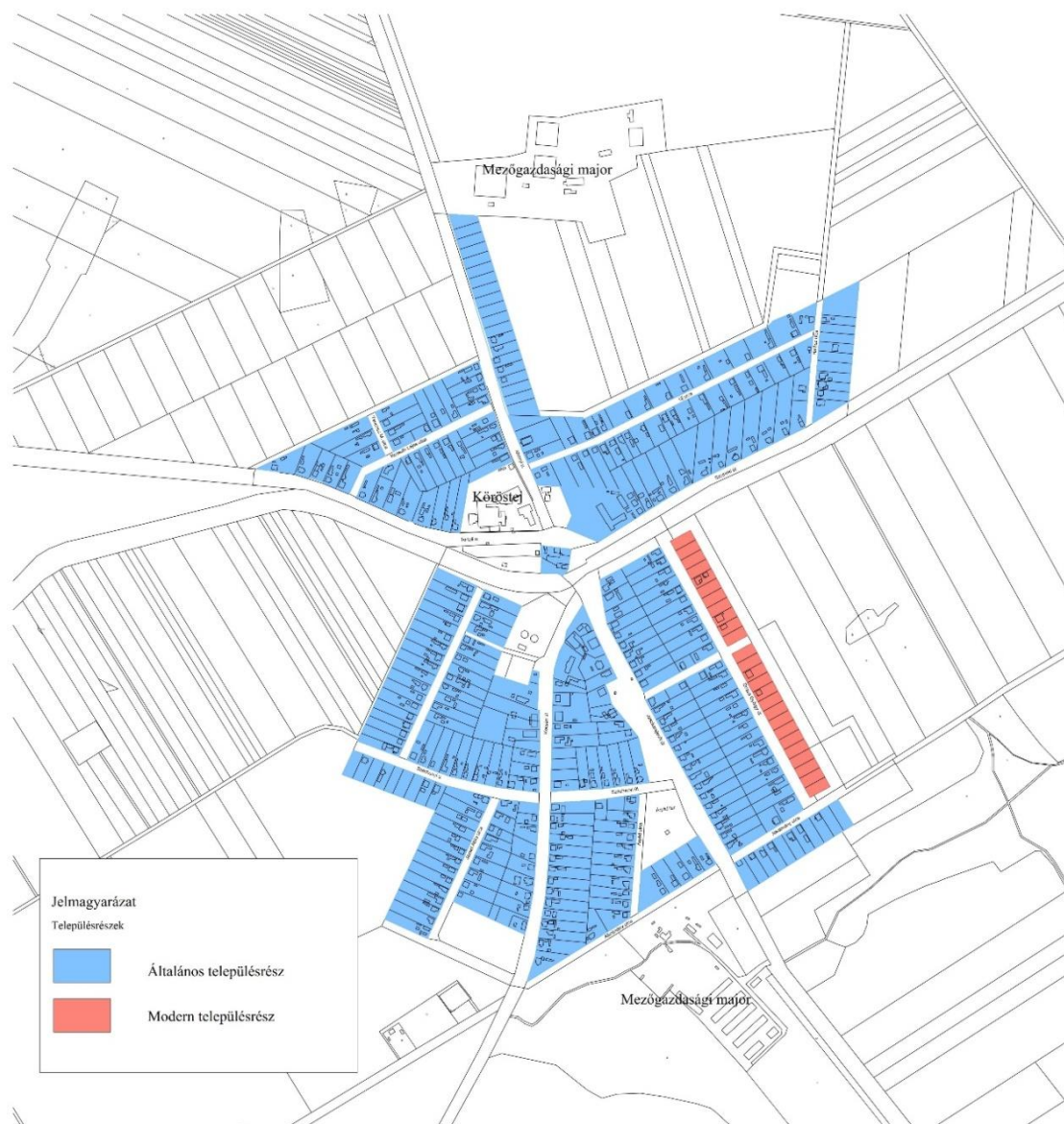
Az utak kereszteződésénél létrejött település csak az 1900-as évek közepe táján kezd benépesülni.

Az utak nagy része mérnöki tervek szerint kialakított, szabályosan nyitott utca. Az épületek kialakítására az oldalhatáron álló, előkertes elhelyezés jellemző.

Kőröstetétlen történelmével, kialakulásával, településarculatával magyarázható, hogy a belterületen csupán két eltérő karakterű településrészt tudunk lehatárolni. A belterület nagy része egy területegységre esik, a jellemzően oldalhatáros beépítésű utcán belül vegyes – hagyományos kockaház sáttetővel és utcára merőleges gerincű földszintes vagy földszint + tetőtérbeépítéses ház – beépítéssel.

A Dózsa György utca külön arculatot képvisel, a közelmúlt nagyobb alapterületű modern épületei kapnak itt helyet.

ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSRESZ

A lakóházak nagy része az 1950-es évek után épült. Az 1950-es évek közepétől a sáttortetős kockaházak terjedtek el, majd az 1980-as évektől a tetőtérbeépítéses épületek és az 1970-80-as években néhány földszint + emeletes épület is épült. Az épület-elhelyezések a háztípusoknál oldalhatáronálló, előkertes épület-elhelyezésűek.

A teljes belterületre elmondhatjuk, hogy a lakótelkekénél jellemző az oldalhatáron álló beépítés, a földszint vagy földszint és tetőtérbeépítéses épületmagasság, a visszafogott színvilág, a természetes anyagok használata. Megfér egymás mellett a hagyományos lakóház a sáttortetős kockaház és a modernebb épület is.

Egy-egy utca vagy utcaszakasz hasonló képet mutat, sok helyen a tetőhajlásszögek, épületmagasságok és előkertek is megegyeznek.

Egyes utcák közel azonos beépítési jellegűek, így Köröstetétlen egyik részére a sáttetős kockaház jellemző, melyet csak itt – ott szakít meg egy-egy másmilyen háztípus. Jellemzően az azonos időszakban épült házak megegyező tetőhajlásszögűek és gerincmagasságúak.

Egyes utcaszakaszokon tisztán csak sáttortetős házakkal találkozunk.

Utcaszakaszokon azonos időben épült merőleges gerincű házakkal találkozunk.

A házak tartozéka a kerítés, mely egyrészt a közterülettől elválasztja az épületet, másrészt összeköti azt, mintegy elválasztó vonalat képezve tölti be funkcióját.

MODERN TELEPÜLÉSRÉSZ

A város legfiatalabb, dinamikusan fejlődő, kedvelt része. A 2005-2006-os évektől építkeztek ide, zömében földszintes elterülő családi házakat.

A településrészen modern épületekkel is találkozunk. A környezetrendezés igényes, a közterületi részek a házak előtt gondozottak, ápoltak.

KÜLTERÜLETI MAJOROK, ÁLLATTARTÓ TELEPEK

A külterületen több mezőgazdasági telephely, egykori major terület megtalálható. A telepek egy része raktározási, géptároló funkciót tölt be, míg egyes telepeken állattartás is van.

5. A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

5.1 ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Jelen útmutatóban egyes azonos karaktereket bemutató településrészre vonatkoztatva fogalmazzuk meg a településrészek beépítésre vonatkozó ajánlásokat új épületek építése, vagy egyes épületek átalakítása esetén.

BELTERÜLET

A kézikönyv ezen fejezete segítség kíván lenni, megfogalmazva a belterület sokszínűségét, de mégis egységes településképet, illetve ajánlást próbál adni arra, hogy hogyan őrizhetjük meg Kőröstetétlen hangulatát, hogyan erősíthetjük a kialakult hagyományokat, hogyan építhetünk modern, de nem hivalkodó épületet. Fel szeretné hívni a figyelmet a környezetalakításra, amely nemcsak az épített, de a természeti környezet harmonikus egységét jelzi. Kőröstetétlenül ez különösen jelentős, hiszen a település a környezetrendezésben élen jár, virágosított, szép utcái, rendezett közterületei, utcabútorai önmagáért beszélnek. Sok esetben látszik a tudatos környezetformálás, szakember segítségével összeválogatott növények esztétikus elrendezése szemet gyönyörködtető.

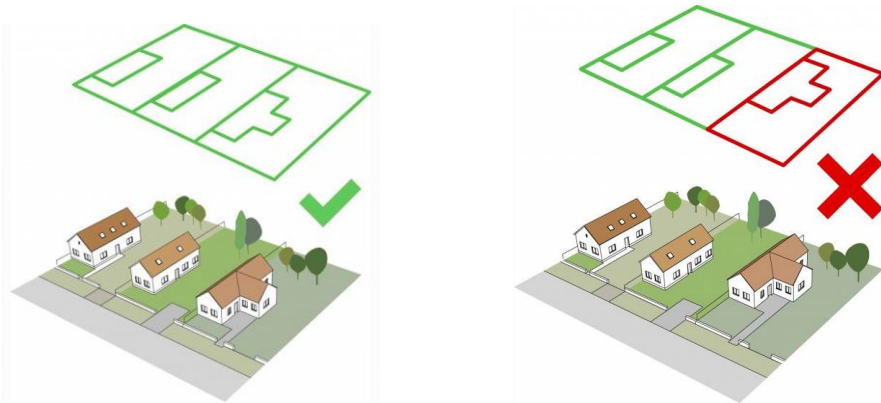
ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSRÉSZ

Kőröstetétlen történetéből, kialakulásából adódóan jellemzően a település nagy részén sátoztetős kockaházak, földszint + tetőtérbeépítéses házak alkotnak utcaképeket, néhol még meglapul egy-egy régi lakóház és az átépülés eredményeként itt – ott a legújabb divatú mediterrán családi házzal is találkozunk. A lehatárolásnál a település nagy részét az általános településrészbe soroltuk.

Az általános településrészen a tisztán sátoztetős épületek, vagy a tisztán utcára merőleges gerincű nyeregtetős épületek alkotta utcakép rendezettebb, harmonikusabb, tetszetősebb, mint a vegyes beépítésű utcák utcaképe. Javasoljuk, hogy a már kialakult azonos települési karakterű utcák megőrzése fontos, így a oldalhatáron álló, előkertes, sátoztetős épületek közé és mellé esetleges új építésnél ugyanilyen épület épüljön, vagy átépítés esetén az utcaképet alkotó homlokzat ne változzon, inkább a teklemlység felé növekedjen az épület. Ugyanez a megállapítás igaz a csak utcára merőleges gerincű nyeregtetős épületek alkotta utcaképre. A kerítés és épület építészeti egységének megjelenése kiemelt fontosságú, hiszen ez az egységes megjelenés biztosítja a harmonikus utcaképet. A telepítés, épületmagasság, tetőhajlásszög, tetőforma, anyaghasználat és színvilág megválasztása mellett javasoljuk az épületek tervezésekor vegyék figyelembe a helyes arány- és nyílásrendszert.

TELEPÍTÉS

A belterületen megállapíthatjuk, hogy a családiháznál oldalhatáronálló beépítés alakult ki. Jellemzően utcára merőleges, vagy sátozott épületek alakultak ki. Nem javasolható a zárt sorú vagy ikres beépítés, mert túlzottan zárttá válna az utcakép és a hagyományos rendet megtörné. Az oldalhatáronálló telepítés kedvez a telekhasználatnak, a lakóépületet természetes növényssávvval elválasztva a hátsókert gazdálkodásra alkalmassá válik, vagy a lakóház kertkapcsolatát a hátsókert felé nyitva egy átmenetet képez a zárt térből a természeti környezetnek.

ÉPÜLETMAGASSÁG

Kőröstététlen hasonló épületmagasságokkal találkozunk, a település lakóterületének egészére a földszintes, földszint + tetőbeépítéses házak, és néhány esetben földszint + 1 emeletes lakóépületek a jellemzők. A meglévő épületek közé, mellé hasonló épületmagasságot javasolunk, mert a túl magas épület megtörné az utcaképet, túl hivalkodó lenne és esetlegesen a szomszéd telek benapozottságát is korlátozná.

TETŐHAJLÁSSZÖG

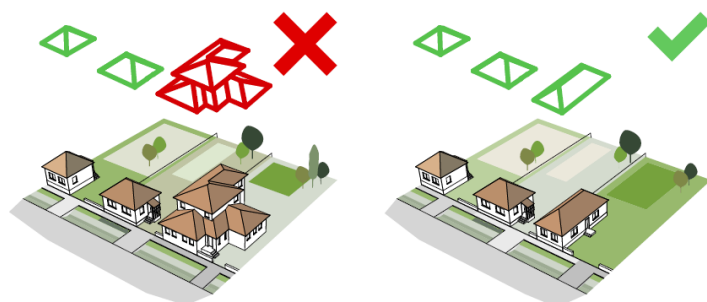
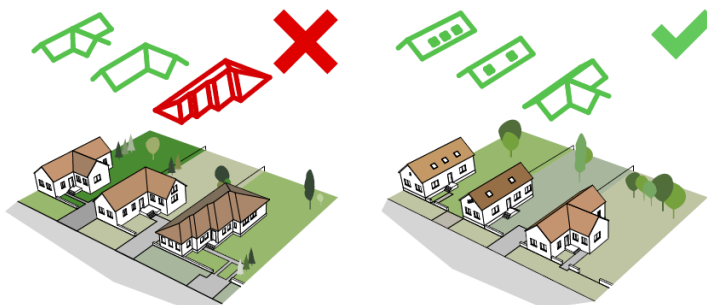
Köröstetétlenül a belterületen a tetőhajlásszög egyes utcákban hasonló. A településre kevésbé jellemző a lapostető és javasoljuk továbbra is megőrizni ezt a településképet, a meglévő épületek közé a meglévőhöz igazodó tetőhajlásszög illik.

TETŐFORMA

A belterületen a tetőforma változatos, megtaláljuk a nyeregtetőt jellemzően utcára merőlegesen és ennek kontyolt változatait, a sátoztetőt. Nem alakult ki manzardtető és javasoljuk, az összetett tetőformával

együtt ezt a tetőformát ne válasszák. Javasoljuk az illeszkedés vizsgálatát, amennyiben az építendő épület körül utcára merőleges nyeregtető van, akkor ne válasszunk túl összetett tetőformát, hanem próbáljuk követni a hagyományos formavilágot.

Amennyiben az utcarészleten sátoztetős épületek állnak, akkor oda modernebb köntösben újragondolva hasonló kerüljön és kerüljük a túl szabdalt, tördelt tetőformát.

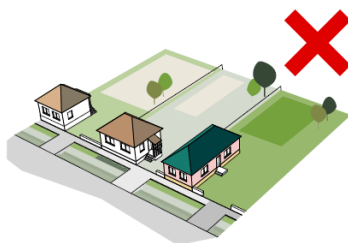

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNVILÁG

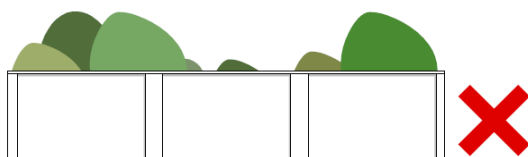
Köröstetétlenen jellemzően pasztell színű falazat alakult ki, nem egyforma színekkel, de hasonló színvilággal, sárgás, drappos, törtfehér színekkel. Kerüljük a túl élénk, rikító színek használatát.

Anyaghasználat tekintetében jellemzően a vakolt, homlokzatfestett fal, a természetes, natur cserép a jellemző. Kerüljük a fém anyagok, a kirívó színek, a fém héjazat alkalmazását.

KERÍTÉS

Köröstetétlenen az áttört, lábazatos kerítés a jellemző, amit továbbra is meg kell őrizni. Kerüljük a teljesen zárt kerítés építését.

A teljesen zárt kerítés nem elfogadható

Ajánlott áttört kerítés építése, mely 1/3-ad lábazat, 2/3-ad áttört rész

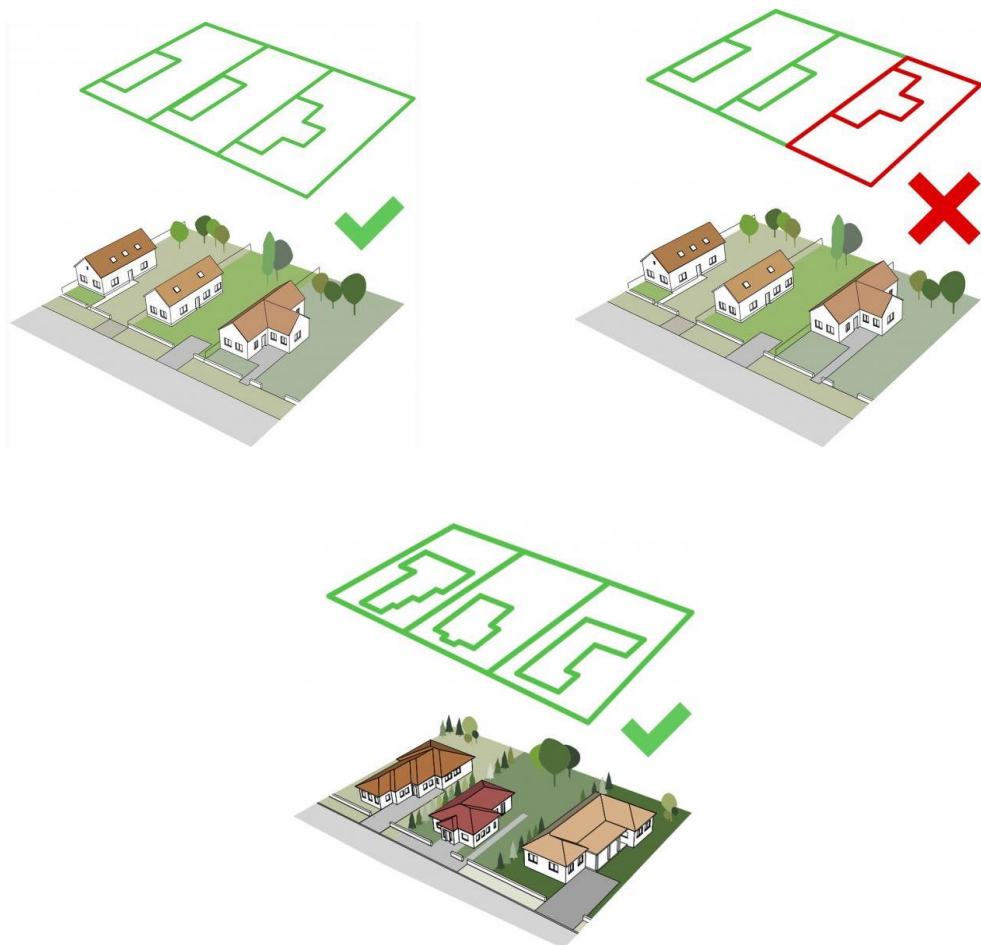

MODERN TELEPÜLÉSRÉSZ

Kőröstetétlen legfiatalabb része a Dózsa György út melletti terület, mely a 2005-ös évek körül kezdett beépülni. Kisvárosias, rendezett környezetben a településrész dinamikusan fejlődő lakónegyede lett. Nemcsak az itt elhelyezett tetőtérbeépítései és modern egyszintes épületek, hanem a közterületek környezetrendezése is hozzájárul a terület népszerűségéhez.

TELEPÍTÉS

A modern településrészen zömében oldalhatáron álló beépítéssel találkozunk. Javasolt a beépítés szerint továbbra is az oldalhatáron álló beépítési mód megőrzése, vagy a túl nagyméretű telek esetén az építési helyen belüli szabadon álló elhelyezés. Nem javasolt más épületelhelyezés, mert az utca egységes képét megbontaná és szomszéd vitának is alapot adhat.

ÉPÜLETMAGASSÁG

A területen jellemző a földszint, földszint+ tetőtér beépítéses családi ház. Nem kívánatos ennél magasabb épület építése, mert az egységes utcakép felbomlana, valamint benapozottság miatt sem lenne kívánatos.

TETŐHAJLÁSSZÖG

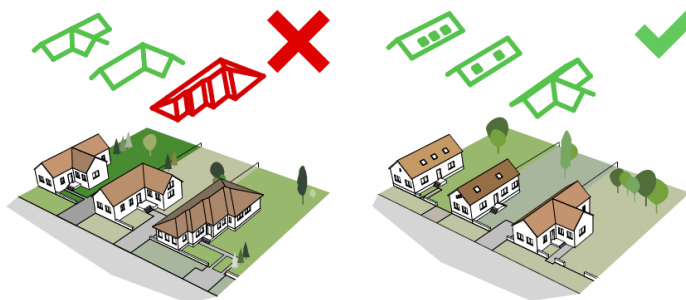
A településrészen a tetőhajlásszög a tetőtérbeépítéses épületeknél 40-45 fokos, míg az újonnan épült elterülő épületeknél 20-25 fokos. Erre a részre nem jellemző a lapostető. Javasoljuk továbbra is megőrizni az utcaképet, a nagyobb tetőhajlásszöggel épült épületek közé alacsonyabb tetőhajlásszögű ne épüljön és fordítva is, az alacsonyabb tetőhajlásszögű között nem kívánatos a tetőtérbeépítéses meredekebb tetővel épült lakóház.

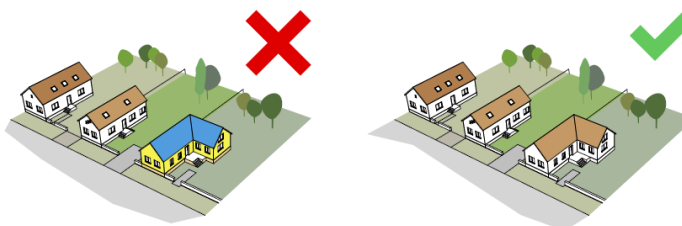
TETŐFORMA

Jellemzően utcára merőleges gerincű nyeregtető alakult ki, melyet továbbra is javasolt megtartani. A kialakultaknak megfelelően a túl szabdalt, bonyolult tetőidom kerülendő.

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNVILÁG

Jellemzően világosabb színű falazat alakult ki, nem hívalkodó színekkel. Kerüljük a túl élénk, rikító színek használatát. Törekedjünk a nyílászáró és fal színének harmóniájára, valamint a kerítés és az épület színbeli, anyaghasználatbeli, formai egységére.

KERÍTÉS

Jellemzően a területen áttört kerítés alakult ki, általában fa és falazott szerkezet alkalmazásával, sok helyen modern kivitelben. Továbbra is meg kell őrizni az áttört jelleget, kerüljük a teljesen zárt kerítés építését.

Kerülendő a teljesen zárt kerítés

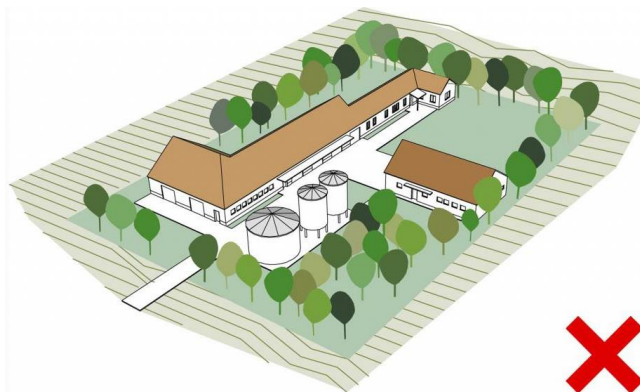
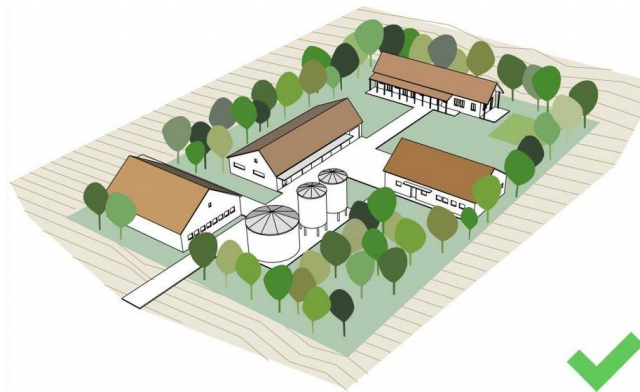
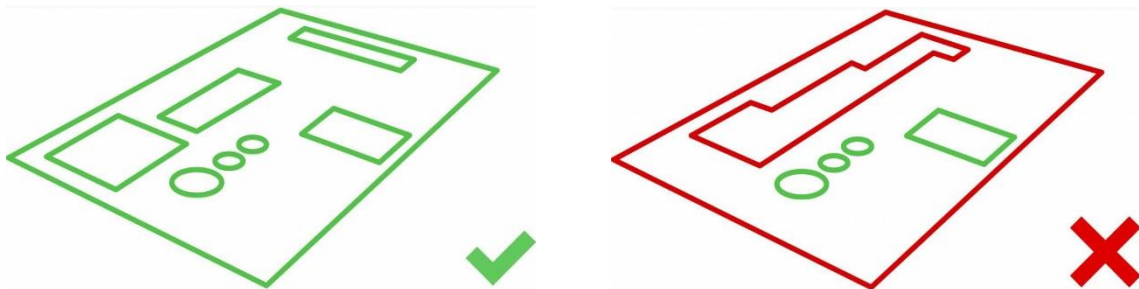
Javasolt a meglévőhöz illeszkedő lábazatos, áttört mezőkkel rendelkező kerítés

KÜLTERÜLETI MAJOROK, ÁLLATTARTÓ TELEPEK

TELEPÍTÉS

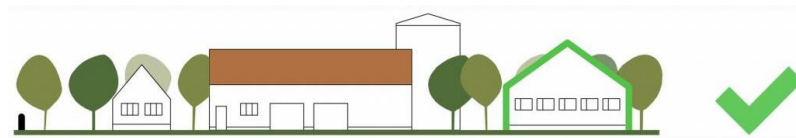
Szabadonálló, vagy majorszerűen csoportosított mezőgazdasági építmények elhelyezését javasoljuk illeszkedve a meglévő telepítéshez.

ÉPÜLETMAGASSÁG

Az építmények megengedett legnagyobb magassága a kialakult hagyományoknak megfelelő legyen, mely alól kivételt képeznek a mezőgazdasági üzemi területeken létesülő technológiai építmények. Ezen építmények esetében az épület falazata, tetőzete tükröződő felülettel lehetőleg ne készüljön.

TETŐHAJLÁSSZÖG

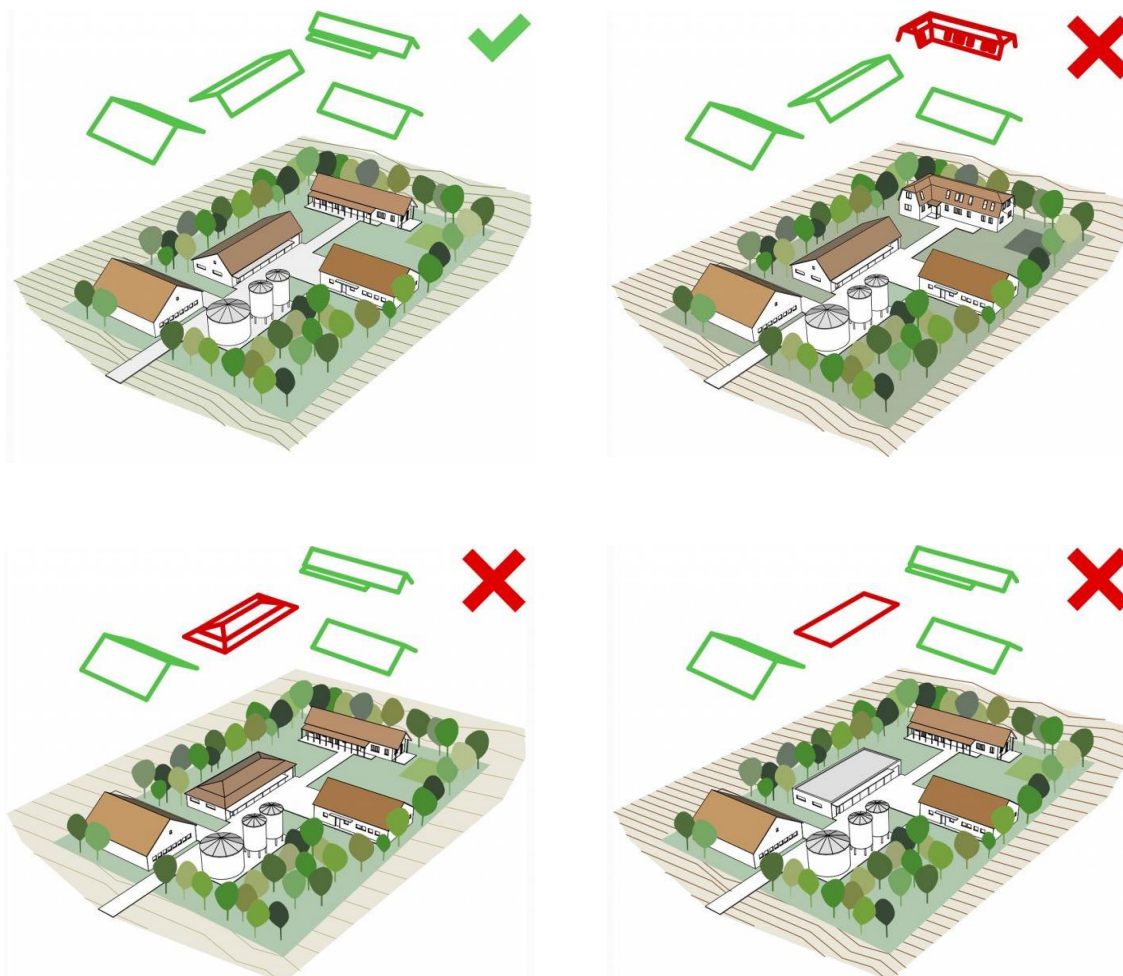
Tetőhajlásszög tekintetében nem javasoljuk a lapostető alkalmazását és a meglévő, hagyományosan a tájba illesztett épületek tetőhajlásszögéhez igazodjunk.

TETŐFORMA

Az egyszerű nyeregtetős épületek illeszkednek az alföldi tájba. Az összetett tetőidomot, a manzard tetőt kerüljük, mert tájidegen.

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNVILÁG

Tájképet zavaró építménynek számítanak és nem javasoljuk elhelyezni azokat az építmények, melyek a táj alapvetően hagyományos jellegével szemben erősen modern, ipari mezőgazdasági karaktert hordoznak, a hagyományos tájalkotó elemektől, a tájból erőteljesen elütnek.

A tájtól idegen az élénk színűre festett homlokzatú épület, az élénk színek alkalmazása, a hagyományostól eltérő színű tetőfedő anyagok használata, ezért lehetőség kerüljük ezeket. Javasolt az épületek homlokzati képében a fehér, vagy a tájban hagyományosan alkalmazott világos színű homlokzati megjelenés. A héjazat anyaga elsősorban égetett cserép legyen. A héjazat színének válasszuk a cserépszínű, barna vagy sötét színárnyalatot.

ÉPÜLETRÉSZLETEK

TORNÁCOK

Kőröstetétlenen nem jellemző a tornác. Az újabb építésű épületeknél inkább szélfogó létesült, mely a kinti és benti tér átmenete.

A modern épületeknél is igyekeznek előteret kialakítani, amely a kinti és benti tér kapcsolatát jelzi és zsilip szerepe van.

AJTÓK, ABLAKOK

Sokszor mondják az ablak a ház „szeme”. Elképzelhetetlen a ház ablak nélkül, amely egyszerre jelenti a világosságot, a fényt, a kapcsolatot a külvilággal. Az ablakok is fejlődéstörténeten mentek át, az idők alatt sokat változtak.

Az épületek megjelenését a nyílászárók nagyban befolyásolják, tagolják a homlokzatot, mintegy kinyitják a világ felé. A különböző településrészekben jól elkülönülnek a különböző nyílászáró típusok.

Az általános településrész kockaházainál klasszikusan háromszárnyú ablakok voltak, melyek egy részét mára lecseréltek jellemzően kétszárnyú ablakokra. Jellemzően az ablakok szimmetrikus elrendezésűek, arányosak.

Javasoljuk az épületek tervezésénél átkalkításnál az ablakok osztásrendszerét megtervezni, mert a jól megválasztott arányok egy szép, harmonikus megjelenésű épület megépítését segítik elő.

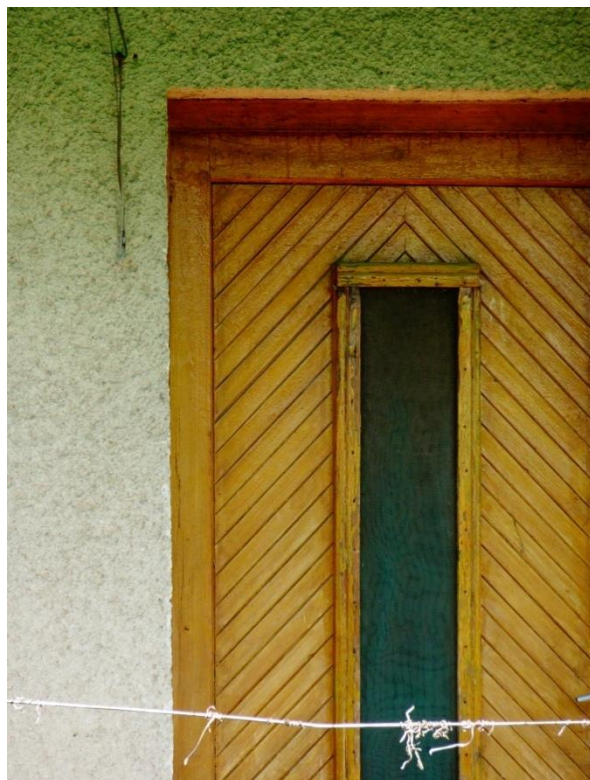

Modern településrészen a tetőtérbeépítéses házaknál jellemzően nagyobb méretű nyílászárók és kevesebb osztás a jellemző. A házak benapozottsága lényegesen javult.

A település kockaházainál jellemzően az oldalsó, vagy hátsó homlokzatra került a bejárati ajtó, mely fából készült általában halszálkamintás, középen ablakkal osztott.

A modernebb házaknál jellemzően díszesebb ajtókat látunk, sok esetben a ház főhomlokzatán.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Az épületek vakolása, festése, színvilága nagyban meghatározza a településképet, sajátos hangulatot teremt. A település nagy részén a tipikus kockaházaknál a kőporos vakolat terjedt el sárgás, drappos színvilággal, míg az újabb épületek már homlokzatfestékekkel színezettek. A színezésnél ügyeljünk az összhangra, a nagyon rikító, kirívó színek kerülendők. Inkább visszafogott színvilággal és egy-egy szép építészeti részlettel tegyük vonzóvá az épületet. Kiemelhetjük az ablakokat ablakkeretezéssel, a lábazat eltérő anyaga és színe is megtöri az épületet. Jó megoldás lehet ha összhangban van a fal színe, a lábazat és a tető, ugyanakkor az igényes kerítés is sokat javíthat házunk külső megjelenésén.

Szép megoldás, amikor a színvilág harmóniában van egymással, a barnás szín árnyalatai letisztult megjelenést mutatnak be. Nagyban befolyásolja a ház külső megjelenését a környezet. Egy jól megválasztott előkert beültetéssel, táji környezetre jellemző növények telepítésével kiemelhetjük a ház szépségét.

A szép, tervezett közterület az épülettel, előkerttel és kerítéssel együtt egységet alkot. A nívós, örökzöld növényekkel beültetett, talajtakaróval fedett közterület magára vonja a figyelmet és a visszafogott, letisztult épületet kiemeli. A kerítés nem túl hangsúlyos, inkább funkcionális, mint díszítő jellegű.

RÉSZLETEK

A lakóépület megjelenését nagyban befolyásolják a részletek, egy-egy ablakkeretezés kiemelheti a nyílászárót és megtörheti a homlokzat egyhangúságát.

Az épületeken lévő homlokzatszíntés egyedivé, jellegzetessé teszi az épületet. Az iskola falán lévő címer az árnyalatban elűtő színezés miatt nem hivalkodó, ugyanakkor nemes egyszerűségében figyelemfelkeltő.

KERÍTÉSEK

A kerítések Kőröstétlenen sokfélék, azonban utcán belül magasságuk közel azonos és áttört kivitelűek. Anyaghasználat szerint találkozunk fémkerítéssel, falazott vagy beton lábazatú fémkerítéssel, de megfigyelhetünk olyat is, ahol a beton lábazatot és oszlopok között fa pallók töltik ki.

A nyerstégla lábazattal harmonizáló fa anyagú apácarácsos kerítés láttatni engedi a kertet és az épületet.

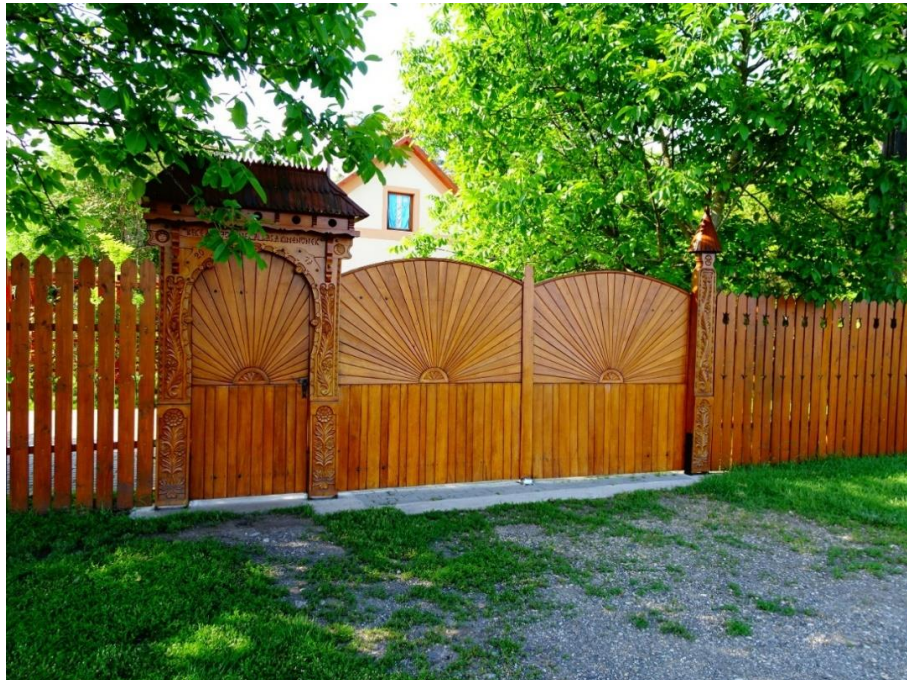

A modern kerítések szép példája a kovácsoltvas kerítés, pálcás kerítésmezőkkel, melynek közepén csigavonalú díszítés található.

A kovácsoltvas kerítések másik szép példája, amikor téglából falazott kerítésoszlopok közötti részeket tölti ki a visszafogott díszítésű kerítésmező. A kerítésmező kovácsoltvas pálcái lándzsaszerűek, végükön tulipándíszítéssel.

A külterületi vendégház szépen faragott kerítése környezetbeillő és esztétikus. A hagyományos formavilágot követi, színezésében meghagyja az eredeti fa színét, faragásai, motívumai egyediek. A kerítések kialakítása, külleme is erőteljes településképi befolyással bír, ezért nagy odafigyelést érdemel megépítésük.

KERTEK

A vidéki települések báját a szépen megművelt, jól karbantartott kertek kiemelik. A kertek megteremtik a kapcsolatot a természettel, a jól átgondolt kerttervezés nemcsak szemet gyönyörködtet, de az épületet is kiemeli, megteremti az épített és természeti környezet harmóniáját.

Kőröstétlenül különösen fejlett a kertkultúra, mind a díszkertek, mind a családházak gazdasági kertjei tekintetében.

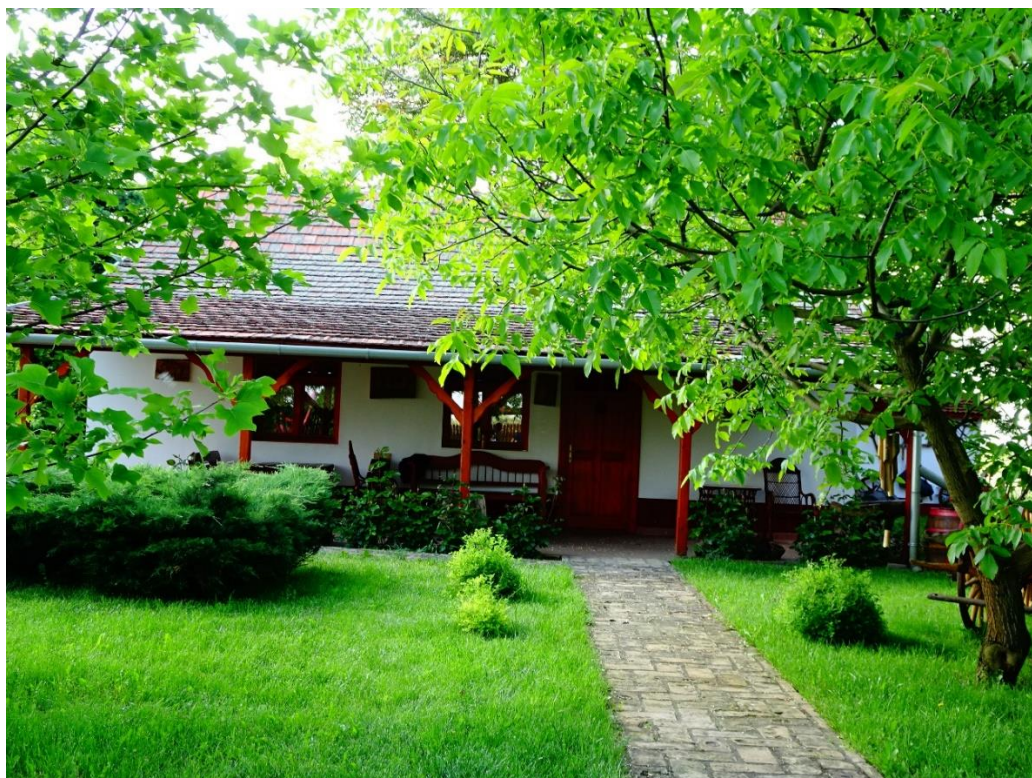
Az előkertek egyik szép példája, amikor tervezett a talajtakarás és a növényzet ültetése. Az előkertben lévő örökzöldek nem takarják el az épületet, ugyanakkor rendezett hatást érhetünk el a cserjefélék elhelyezésének tervezésével. Az oldalkert gondozott pázsitját egy-egy kúszó növényzet töri meg.

A konyhakertként használt kertek is lehetnek nagyon szépek, ha gondozottak és ápoltak. A szőlőtőkékkel beültetett kertrészen a konyhakerti növények ültetése figyelembe veszi a növények egymáshoz való alkalmazkodását, tűrését.

A kertkultúra és környezetkultúra együttesének szép példája a rendezett kert előtti szép, gondozott közterület. Az oldalkertben a tuják mellett szép, ápolt veteményeskert és virágoskert került kialakításra.

A külterületi vendégház udvara rendezett, a beültetések, a nyírt gyepterület a pihenést szolgálja.

5.2 KÖZTERÜLETEK TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓJA

A településképet nagyban befolyásolja a közterületek, utak, utcák, parkok, közkertek egységes megjelenése, gondozottsága. Első benyomásunk a településen végighaladva a parkokról, terekről, utcákról alakul ki és csak utána mélyülünk el a részletekben. Köröstétlenen különösen szépek a közterületek, a településen lakók igényesek környezetükre és tesznek azért, hogy egyedivé és harmonikussá varázsolják településüket.

UTCÁK

Köröstétlen utcái rendezettek, az itt lakók igényesek és környezetük szépítése fontos számukra. A burkolt utak melletti szélesebb zöldfelület ápolása, a vízvezető burkolt csatornák tisztítása, gondozása rendezetté teszi az utcaképet.

A település egyik leglátványosabb része a Barna bár és motel előtti gondozott közterület, mely a tervezett kertkultúrával, növényritkaságok ültetésével színpompássá teszi az utcaképet.

A közúti híd korlátainak beültetése, környezetrendezése fogadja a településre érkezőt.

KÖZTEREK, PARKOK

Kőröstétlen a Gerje partján és a település egyéb területein is bővelkedik közterekben, parkokban, melyek gondozottak, szemet gyönyörködtetők. A település központi részén kialakított park rendezett, a természetes anyagok harmonikusan illeszkednek a környezetbe.

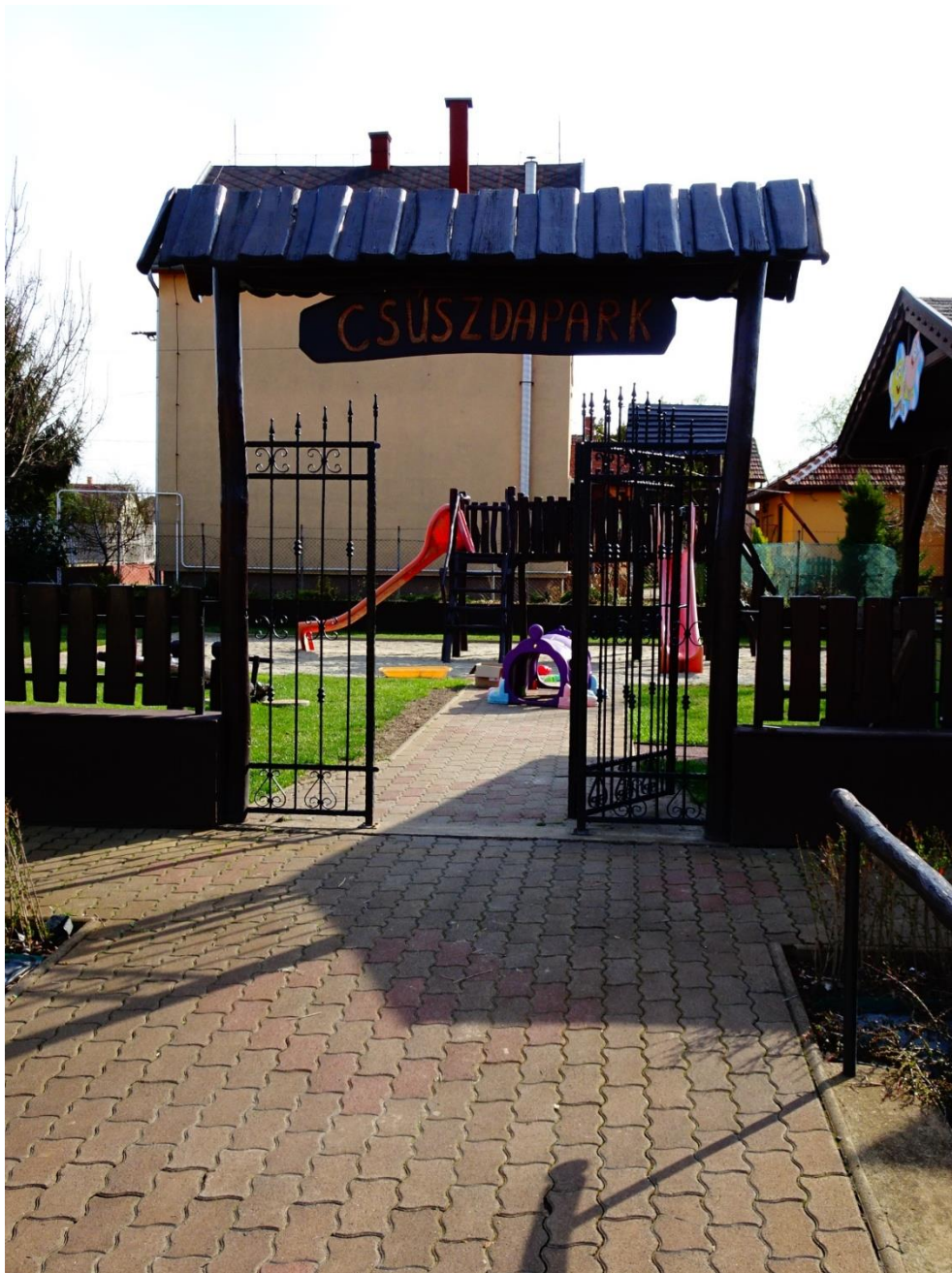
A Milleneum park területe nagy, egybefüggő zöld területével a település tüdeje. A faragott székelykapu felvezeti az emlékmű előtti teret. A kapuhoz csatlakozó rácsos, természetes kerítés jelzés értékű, térelhatároló funkciójú.

A szabadidős terület családoknak nyújt pihenést, a játszótér melletti nagy füves terület családi, baráti összejövetelek helye lehet. A szép természeti környezet, a gondozott emlékpark a település egyik legszebb része. Ez az a hely ahol találkozhatnak a településen lakók, de a turisták is megállhatnak egy kis feltöltésre. A terület megközelítése a kerékpárral a természetet kedvelő turisták számára is elérhető.

A településen a legkisebbek szórakozóhelye az a zárt csúszdapark, amely teljesen biztonságos a kicsiknek. Nagyon színvonalas a park kerítése és környezetbe illesztése.

6. JÓ PÉLDÁK: ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK, KERÍTÉSEK, KERTEK, ZÖLDFELÜLETEK

A jó példák közé soroljuk Kőröstétlenen azokat az épületeket, melyek megjelenése a környezetével harmonikus, színvilága jellemzően visszafogott, tömegformálása egyszerű. Nagyon sok olyan építészeti részlettel is találkozunk, melyek megkapóak, az épületnek jellegzetes karaktert adnak. A szép épület elképzelhetetlen rendezett környezet nélkül és legyen az áttört kerítés, vagy természetes növényiség a közterület és a magánkert között lehetőség szerint olyan átmenetet képezzen, amely egy egységes utcaképből bontakozik ki.

Nagyon sok településen, így Kőröstétlenen is jellemző a kockaház.

A modern épületek egyik típusa, szép környezettel. A ház lábazata és a kerítés lábazat – oszlop egységet alkot. Jól megválasztott kerítésmező kitöltéssel különösen hangulatossá tehető az épület.

Tetőtérbeépítéses épület visszafogott színvilággal. A kerítésen a főépület díszítőelemeinek színe és anyaga köszön vissza. Az ablakoztások szimmetrikusak, ablakkeretezésük jelképes, nem túldíszített, ugyanakkor kiemeli a nyílászárót. Az oldalsó szélfogó mind az épület, mind a kerítés stílusához illik. A tulajdonosok

gondosan ügyeltek a részletekre, a természetes anyagok használata még a postaládán is meglátszik.

Jó példa a növényzet térelhatároló, kerítés szerepének betöltésére az oszloptuják elválasztóként való alkalmazása.

A motel előtti szépen kialakított zöldfelület különleges utcaképet eredményez. A jól megválasztott növények szemet gyönyörködtetnek, az ápolott, gondozott zöldfelület üde színtel.

Az étterem előtti környezetrendezés is példaértékű, a jól megválasztott virágládák, gondozott nyírt pázsit és ápolott vérszilvafák együttes látványa harmóniát sugároz.

7. JÓ PÉLDÁK: SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, REKLÁMHORDOZÓK, EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK

Az utcaképhez az épületeken, kerítéseken, zöldfelületeken kívül a reklámhordozók, utcabútorok éppúgy hozzátartoznak. A kiegészítő elemek sokat javíthatnak, de ugyanakkor ronthatnak is a településképen. Köröstétlen élen jár a közterületek kiegészítőinek alkalmazásában, számos jó példa megfigyelhető a településen, amely ötletes és különös hangulatot kölcsönöz Tetétlennek. Törekedni kell a reklámtáblák, cégek elhelyezésénél nemcsak a figyelemfelkeltésre, hanem, hogy a környezettel szimbiózisban legyen a reklámhordozó.

A népi fafaragóművészet szép alkotása a településközpontban elhelyezett faragott oszlopok, melyek irányokat, településeket mutatnak.

Az utcanévtáblák különösen késő tavasztól őszi színpompásak, amikor a ládába beültetett virágok sajátos hangulatot ársztanak.

A közterületen elhelyezett díszítések a településképet nagyban befolyásolják, elárulják az itt lakók környezetük iránti igényét, és mutatják szépérzéküket.

A település méltán büszke nemrég átadott új gyaloghídjára, mely nemcsak biztonságossá, hanem hangulatossá is varázsolja a közlekedést. Nemcsak funkcionális feladata van a hídnak, de szép famunkája egyedivé is teszi és a település egy újabb jelképpel gazdagodhatott.

A településen ötletekben nincs hiány, így születhetett meg a szerelmesek fala, amely több településen hasonlóan a hagyományokat eleveníti meg. Ezen a falon helyezhetik el a szerelmesek a lakatot, amelyet sok helyen kerítésre vagy hídkorlátra tesznek. A fémből készült fal áttört mintázatával könnyed és bájos.

A település egészére nem jellemzőek a nagy reklámtáblák, a neon felíratok. Javasolt ennek az arculatnak a megőrzése, inkább informatív, diszkréten bemutató, az épülettel harmonizáló reklámtáblák elhelyezése kívánatos. Továbbra is ajánlott a közterület szépítése, újabb ötletes alkotások elhelyezése, amivel a település még otthonosabb, még esztétikusabb lesz.

A külterületen a meglévő természeti értékek megőrzése a vonuló madarak védelme érdekében nem kívánatos villódzó, világító reklámtáblák elhelyezése. Amennyiben tájékoztató tábla, ismertető tábla kerülne elhelyezésre, akkor csak természetes anyagból készülő, környezetbeillő táblát válasszunk.

Kőröstétlen település arculatának megőrzése során vegyük figyelembe a meglévő épített és természeti értékeket, azok környezetét, melyek meghatározzák a településképet.

Új épület építése vagy felújítás során javasoljuk a kézikönyv átlapozását és a jellegzetes karakterek megőrzését, az utcakép figyelembevételét és az építészeti ajánlások megfontolását.

Megrendelő:

Kőröstetétlen Község Önkormányzat Képviselő-testülete

Készítette:

*Kiszelovics és Társa Településtervező Kft.
Kiszelovics Ildikó településmérnök, városépítési, városgazdasági szakmérnök*

Főépítész:

Kiszelovics Ildikó

Felhasznált irodalom:

*- Kőröstetétlen Község honlapja
- Hatályos településrendezési terv munkarészei*

A fényképfelvételek:

2017. március - június hónapban készültek

Készült:

2017. július - november hó